

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1430 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	12
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	20
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	26
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari...	29
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....	34
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	42
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	47
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	52
Ibrohimov Boburmuroz Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozorida faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	57
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	65
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	69
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	74
Kadirxodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	79
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	86
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	90
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedagogik metodlar yordamida amalga oshirish....	95
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	100
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	107
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	112
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	118
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	123
Saidqulova Firoza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	127
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	131
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari.....	138
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingning strategik aspektlari.....	145
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	151
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	156
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	161
Yodgorova Xalima To'liqinova	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	167
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	171
Suyunova Kamilla Baxromovna	

Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari.....	175
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	180
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	185
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan:	
A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	188
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	194
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	198
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm	203
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	209
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	213
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	218
Бекимбетова Гулнара Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического	
управления развитием химической отрасли.....	225
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	230
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач	
повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	234
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	239
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	245
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	251
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	257
Саиткамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	263
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем	
унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	268
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	273
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	278
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	284
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children	288
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development	
and its Measurement Indicators in Relation to Environment	293
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammatt qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	298
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	303
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili	311
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	316
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	321
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	327
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	332
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	

Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	336
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	341
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	345
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	350
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	354
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	358
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	362
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari.....	368
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati.....	373
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy.....	379
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidrnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish.....	384
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari.....	389
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	392
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash.....	396
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	401
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	406
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	411
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	418
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	423
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	429
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	434
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	440
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish.....	444
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	449
Nazarova Kamola Sattorali qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	455
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	462
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari.....	469
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса.....	473
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	480
Saidov Hayotjon Raxmatulloevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	484
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari.....	487
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	

Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	492
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	497
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati	503
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	507
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	513
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	518
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili	522
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati	527
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	532
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	536
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	543
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	550
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar	553
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	556
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	563
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfova, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market.....	568
Musyeva Shoirazimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	572
Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	577
Rashidova Xadicha Tursunaliyevna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari	583
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	588
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	594
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti.....	597
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	604
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	609
Кадилов Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	613
Раупов Жамшид Рашидович	
O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	619
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	624
Камалов Камолатдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rnini	628
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	632
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling.....	637
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	646
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: atb "Aloqabank" misolida.....	651
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	

O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	656
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	660
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	665
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	669
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	675
Базарова Нигопа Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	686
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	691
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	696
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash.....	701
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	707
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	713
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	718
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	725
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	733
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	740
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	746
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	751
Muminova Elnoraxon Abdukarimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlarini	756
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	761
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	768
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржоновна Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	776
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	782
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	789
Жанзаков Бекзот, Жонузоков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	797
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	804
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	808
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	816
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	821
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	825
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	834
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptoalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	837
Berdikulov Jurabek	

Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	839
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	845
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	848
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	858
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	865
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	874
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	878
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан.....	883
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari.....	888
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzdorlik masalasi	894
Tashmuxamedov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике.....	899
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri.....	909
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar.....	917
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari.....	920
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari.....	924
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	929
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	934
Alimov Ilxomjon Ikromovich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy bank xizmatlarinin rivojlantirish istiqbollari (O'ZMILLIYBANK AJ misolida).....	940
Kadirov Laziz	
Milliy barqaror rivojlanish sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar tahlili .	943
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
The Role of Artificial Intelligence in Digital Transformation	947
Raimjonova Madina Asrarovna	
Tadbirkorlikda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish masalalari	951
Otaxanov Sardorbek Maxammadali o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati samarasini oshirishda iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	954
I. M. Kamoliddinov, Sodiqov Maqsudjon Abduolimovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari.....	957
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Yashil investitsiya samaradorligini oshirish masalalari.....	961
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Yengil sanoat korxonalarini rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini oshirish yo'llari	964
K. M. Umarikulov	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik faoliyati va uning hissasini oshirish masalalari	968
G. T. Mamajanova	
Kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlashda mahalliy boshqaruv bilan mushtarak jihatlarining o'ziga xos xususiyatlari	972
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	

Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	978
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Институциональные концепции устойчивого развития в рамках стратегического управления экономикой региона.....	982
Сеитова Лейла Пулатовна	
Hududlarda turistik destinatsiyalarni majmuaviy rivojlantirishda raqobatbardoshlik strategiyasini takomillashtirish istiqbollari.....	990
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Современное состояние развитие системы железнодорожного транспорта.....	994
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Relevance of Benchmarking in Industrial Enterprises.....	997
Uktamjonova Zulayxo Anvarjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida davlat xususiy sheriklik asosida byudjetdan ajratilayotgan mablag'larning holati tahlili.....	1002
Xalilova Sh. G'	
Направления обеспечения конкурентоспособности во внешнеэкономических связях.....	1005
Ахмедов Икром Акрамович	
O'zbekistonda natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish mexanizmini rivojlantirish.....	1019
Primova Nigora Ikrom qizi	
Kichik biznes korxonalarida B2B bozorini tizimli tashkil etishning uslubiy jihatlari.....	1026
Zakirova Gulnoza Qudratovna	
Current Trends in Agrotourism in Uzbekistan: Demand, Needs, and Motives of Agritourists.....	1030
Iroda Abdieva Gayrat kizi	
Современное состояние достойного труда специалисов транспорта в условиях цифровизации.....	1035
Абдуллаева Нигора Шамсиддиновна	
Обоснование методов оценки совершенствования конкурентоспособности предприятий легкой промышленности.....	1039
Тухтасинова Мухайё Мирзасултоновна	
Проблемные аспекты трансформации финансовой отчетности бизнеса юридических лиц.....	1045
Шин Инесса Олеговна	
Cross-Cultural Management is a Separate Field of Science and Discipline.....	1051
Umarova Zulaykho, Rakhmanova Zilola	
Tadbirkorlik subyektlarida xalqaro sifat standartlarini joriy etish tahlili.....	1054
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning o'rni.....	1058
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
Iqtisodiy inqiroz davrida kredit xizmatlari bozorini davlat tomonidan tartibga solishning xorijiy modellari....	1062
Kurbonov Rustam Radjabovich	
Raqamli transformatsiya konsepsiyalari va uning ahamiyati.....	1067
Abdurahmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirishning istiqbollari.....	1074
Xalilova Shoxsanam G'ayrat qizi	
"EIZ" hududida soliq va bojxona rejimlari uchun imtiyozlarni tahlil qilish.....	1079
Xusanov Durbek Nishonovich, Djurayeva Iroda Bahrom qizi	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligini lizing asosida moliyalashtirish istiqbollari.....	1083
Aliqulov Mehmonali Salahiddin o'g'li	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda sun'iy texnologiyalarning o'rni.....	1088
Xonova Nodira Fazliddinovna	
O'zbekistonning investitsiya muhiti jozibadorligini oshirish yo'llari.....	1093
Sotimov Yunusbek Turg'unboy o'g'li	
"Yashil" sanoat siyosatini yuritish zaruriyati: bozor nuqsonlaridan milliy xavfsizlikkacha.....	1198
Muqimov Sherali Axmadali o'g'li	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatining hozirgi holati tahlili va rivojlantirish istiqbollari.....	1103
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
Improving the Methodology of Econometric Analysis of the Efficiency of Financial Activity of Agricultural Agroclusters of Uzbekistan.....	1108
Ochilov Ilhom Sayitkulovich	
O'zbekistonda "Yashil" iqtisodiyotga o'tish va "Uglerod neytralligiga erishish" strategiyalarining ahamiyati	1116
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Quliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li, Bazarov Shodi Abdirahmonovich	
Oziq-ovqat mahsulotlari brend qiymatini oshirishda marketing strategiyalari.....	1123
Xodjiyev Ibroxim Ikramovich	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан	1129
Рузиева Нилуфар Тулкин кизи	

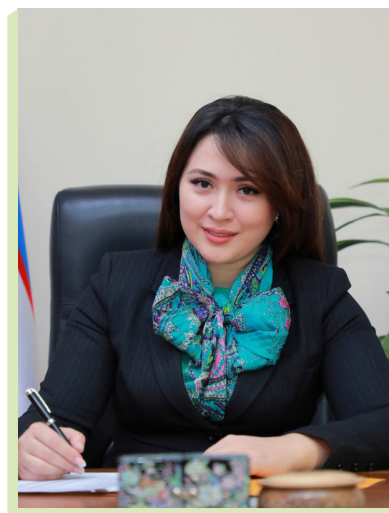
Hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirish uchun mintaqaviy siyosat vositalarining xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1135
Normurodov Alibek Anvar o'g'li	
Mintaqa korxonalarining rivojlanish potensialini shakllantirishda innovatsion marketingning o'rni va mohiyati.....	1142
Axmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini tokomillashtirish yo'llari.....	1146
Samandarova Dिल्фуза Mansurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari: mavjud muammolar va yechimlar.....	1153
Fatilloev Farrux Farhod o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi tarmog'iga ta'sir qiluvchi ko'rsatkichlarning iqtisodiy-statistik tahlili.....	1158
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Banklar tomonidan muammoli kreditlar bilan ishlash samaradorligini oshirish yo'llari ("Agrobank" ATB misolida).....	1167
Yusufov Xurshidjon Sharifovich	
Namangan viloyatida don va don mahsulotlari narxini shakllanishining bozor tadqiqoti.....	1172
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi va xorijda tog' turizmini rivojlantirish omillarini qiyosiy baholash.....	1177
Mavlanov G'olibjon Muhammad o'g'li	
Improving The Effective Use Of Local Taxes And Levies In Tashkent City.....	1182
Shahzad Zokhidov	
Совершенствование методологии механизмов налогообложения ресурсного налога.....	1186
Мухиддинов Талат Шайдулло угли	
Tadbirkorlik faoliyatida investitsiya muhitining xususiyatlari va chet el kapitalining jozibadorligi.....	1189
I. M. Kamoliddinov, To'khtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Kichik biznes tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish xususiyatlari.....	1194
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Inson resurslarini boshqarish tizimini tokomillashtirish orqali iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish.....	1199
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tishning rivojlanayotgan mamlakatlardagi iqtisodiy va ekologik afzalliklari.....	1203
Ahrorov Farhod Baxriddinovich	
Korxonalarda uzumchilik mahsulotlarni ishlab chiqarishda strategik boshqarishda mintaqaviy klaster modellashtirishdan foydalanish.....	1208
Muhiddinov Asror Akobirovich	
Qashqadaryo viloyatida ishsizlik darajasini istiqbolda kamaytirish ssenariylari.....	1213
Djumayev Zayniddin Axmedovich, Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li	
Kam ta'minlangan oilalarda tadbirkorlik faoliyatini o'ziga xos yo'llari va imkoniyatlari.....	1219
Tursunov Nozimjon Nosirovich	
Korxonalar samaradorligini oshirishda soliqlar va soliq siyosatining ahamiyati.....	1223
Saida Yuldasheva	
The Contribution of Ecotourism in Developing Gdp in Uzbekistan.....	1227
Saidova Dildora Nurmatovna, Umarov Husanboy Bahromjon o'g'li, Xolyigitov Umidjon Alijon o'g'li	
Mehmonxonalar faoliyatini moliyalashtirish imkoniyatlarini oshirishda turizmning o'rni.....	1231
Abduraxmanova Ziyoda Abdullayevna	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini joriy etilishi va undagi asosiy o'zgarishlar tahlili.....	1237
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
Tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligini ixtisoslashtirish va rivojlantirish yo'llari.....	1245
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
Правовые основы маркетинговых стратегий акционерных обществ в Республике Узбекистан.....	1250
Эркинов Шахзод Баходир ўғли	
O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik subyektlarining yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish hisobiga budget daromadlari barqarorligini baholash amaliyoti.....	1254
Ikramov Ravshan Amanbayevich	
Uzum-vinochilik mahsulotlari bozorida eksportni diversifikatsiyalash strategiyalaridan foydalanish.....	1261
Azadova Bonuposhsha Alisher qizi	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashning nazariy asoslari.....	1266
Sadikov Iskandar Gayratovich	
Milliy soliq to'lovchilar faoliyatini rag'batlantirishda ikki yoqlama soliqqa tortishni bartaraf etish mexanizmlarini tokomillashtirish masalalari.....	1272
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari.....	1277
Qorriyeva Shahnaza Safarboyevna	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari.....	1281
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	

Xizmat ko'rsatish sohasini raqamlashtirishning ahamiyati va zaruriyati	1284
Mirzayev Qulmamat Janzakovich, Djurakulov Shoxrux Baxtiyorovich	
Yog'-moy korxonalarining xom ashyo ta'minotini amalga oshirishning zamonaviy konsepsiyalari	1289
Jo'rayeva Nodiraxon Qurbonovna	
O'zbekistonda mulkdorlar sinfini shakllantirishning ilmiy-metodologik yo'nalishlari va rivojlanish bosqichlari.....	1294
Berkinov Bazarbay Berkinovich	
O'zbekiston sug'urta bozorini rivojlanishi istiqbollari ta'minlash omillari.....	1300
X. I. Boyev	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar innovatsion faoliyatini boshqarishda jahon tajribasi.....	1305
Saipova Dilnoza Shuxratovna	
Mintaqa sanoatini innovatsion rivojlantirish indikatorlarining iyerarxiyasi.....	1310
Muhammadiyev Sardorbek Shokir o'g'li	
Korxonalarda moliyaviy qarorlarni qabul qilishning muhimligi.....	1315
Allayarov Shamsiddin Amanullaevich, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
Mehmonxonalarda boshqaruv tizimi va uni takomillashtirish.....	1320
Qalandarova Gulnoza, Botirova Zumrad	
O'zbekistonda maktab va maktabgacha talim tizimini moliyashtirishni takomillashtirish.....	1324
Boltaboyev Murodbek Aybekovich	
Mehnat resurslarini samarali boshqarishda jahon tajribasi.....	1329
Xonnazarova Dilobar Qutbiddin qizi, Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash.....	1333
Annaklichev Saxi Saparmuxamedovich	
O'zbekiston Respublikasida "Iqtisodiy erkinlik indeksi"ning davlat aralashuvi darajasi yo'nalishida yuqori natija qayd eta olish imkoniyatlari va buning oqibatlari	1337
Qoraboyev Bobur Umarovich, Abdiyev Mansur Musurmonovich, Ravshanov Shaxriyor Shuhratovich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li	
Improving the Participation of Joint-Stock Companies in the Capital Market.....	1343
Muminov Shohjahon Suyun ugli	
Mamlakatimizda atrof-muhitni himoyalashga ixtisoslashgan ijtimoiy tadbirkorlik faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlash hamda rag'batlantirish shakllari.....	1347
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li	
Mahalliy farmatsevtika mahsulotlari bozori va iste'molchilar xulq-atvorini o'rganish xususiyatlari.....	1353
Bobojonov Baxrombek Ruzimovich	
Soliq va buxgalteriya hisobini yuritishda asosiy vositalar hisobining dolzarb masalalari	1359
Arifxanova Xabiba Shuxratovna	
Institutsional islohotlar sharoitida mamlakatni moliyaviy-iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash masalalari.....	1365
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Ermo'minov Iskandar Ziyodillayevich	
Mehmonxonalarda xizmat sifatini oshirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning istiqbollari.....	1370
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Resurslar yetishmaydigan hududning investitsion jozibadorligini shakllantirishning uslubiy asoslari.....	1375
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Jahon moliyaviy arxitekturasini va xalqaro moliya tizimini isloh qilish yo'nalishlari.....	1381
Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Karimov G'ayratjon Toxir o'g'li	
"O'zneftgaz" AK tizimidagi korxonalarda joriy aktivlarning sof foyda hajmi va uning o'zgarishiga ta'sirini perespektiv tahlili	1386
Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Oliy ta'lim tizimi boshqaruvi samaradorligini baholashda sifat menejmenti va uning konseptual asoslari.....	1392
Teshayev Hotamjon Ixtiyor o'g'li, Boltayeva Mohichehra Sharipovna	
"Xufiyona iqtisodiyot"ning jamiyatga ta'siri	1397
Mirzayev Zarshed Mirzayevich, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Kichik va o'rta biznes subyektlarini tadbirkorlik qobiliyatini baholashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari....	1400
Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari valyuta operatsiyalarining me'yoriy-huquqiy asoslari	1404
Beknazarova Nilufar Tulkinovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizmning o'rni.....	1407
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna	
Tijorat banklarida raqamli transformatsiya jarayoni, undagi muammolar va ularni yechish yo'llari	1411
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimining o'ziga xos xususiyatlari va natijalari.....	1417
Umarova Xilola Uktamovna	
Korxonalar faoliyatida marketing tadqiqotlaridan foydalanishning afzallik va kamchiliklari.....	1426
Ro'zmamatov Abbas Tolibjon o'g'li	

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA STRATEGIK BOSHQARUV TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA NATIJALARI

Umarova Xilola Uktamovna

I.f.f.d. (PhD), Nizomiy nomidagi
Toshkent davlat pedagogika universiteti,
Ta'lim menejmenti kafedrası dotsenti v.b.

Annotatsiya: O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimi ta'lim muhitini shakllantirish va ta'lim sifatini oshirishda muhim o'rin tutadi. Ushbu tizimning asosiy xususiyatlari va natijalarini ko'rib chiqamiz, ya'ni O'zbekiston universitetlarida strategik menejment tizimining xususiyatlari: maqsadga yo'naltirilganligi, moslashuvchanligi, kompleks yondashuvi, sifat menejmenti, strategik rejalashtirish kabilar sanaladi.

Strategik boshqaruv tizimining natijalari: ta'lim sifatini oshirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish, sanoat, innovatsiyalar va texnologiyalar bilan aloqalarni mustahkamlash, akademik harakatchanlikni oshirish, barqaror rivojlanish va ijtimoiy mas'uliyatni oshiradi. Yangi O'zbekiston OTMlarida strategik boshqaruv tizimini takomillashtirish ta'lim sifatini oshirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va ishlab chiqarish bilan aloqalarni mustahkamlash va raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash bilan birga mamlakatimiz barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: malaka oshirish, moslashuvchanlik, fan va ta'lim integratsiyasi, sifat menejmenti, ta'lim dasturlari, bitiruvchilarni ishga joylashtirish, akademik harakatchanlik, ijtimoiy mas'uliyat.

Abstract: The strategic management system in higher educational institutions of Uzbekistan plays an important role in shaping the educational environment and improving the quality of education. We will consider the main characteristics and results of this system, that is, the characteristics of the strategic management system in the universities of Uzbekistan are: goal orientation, flexibility, comprehensive approach, quality management, strategic planning.

The results of the strategic management system: increase the quality of education, expand international cooperation, strengthen ties with industry, innovation and technology, increase academic mobility, increase sustainable development and social responsibility. Improving the strategic management system in HEIs of Uzbekistan serves to increase the quality of education, expand international cooperation, strengthen relations with production, and train competitive specialists, while supporting the sustainable development of our country.

Key words: advanced training, flexibility, adaptability, integration of science and education, quality management, educational programs, graduate employment, academic mobility, social responsibility.

Аннотация: Система стратегического управления в высших учебных заведениях Узбекистана играет важную роль в формировании образовательной среды и повышении качества образования. Мы рассмотрим основные характеристики и результаты данной системы, то есть характеристиками системы стратегического управления в вузах Узбекистана являются: целенаправленность, гибкость, комплексный подход, управление качеством, стратегическое планирование.

Результаты системы стратегического управления: повышение качества образования, расширение международного сотрудничества, укрепление связей с промышленностью, инновациями и технологиями, повышение академической мобильности, повышение устойчивого развития и социальной ответственности. Совершенствование системы стратегического управления в вузах Узбекистана служит повышению качества образования, расширению международного сотрудничества, укреплению связей с производством, подготовке конкурентоспособных специалистов, одновременно поддерживая устойчивое развитие нашей страны.

Ключевые слова: повышение квалификации, гибкость, адаптивность, интеграция науки и образования, управление качеством, образовательные программы, трудоустройство выпускников, академическая мобильность, социальная ответственность.

KIRISH

Oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv pedagogik tajriba-sinov ishlari mazmun-mohiyatidan kelib chiqib aytish mumkinki, pedagogika fanining oldiga qo'yilgan maqsadlarga erishish uchun belgilangan vazifalarni amalga oshirish yo'nalishidagi mavjud muammolarni bartaraf etishda amalga oshiriladigan izlanishlar muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot jarayonida yaratilgan va ilmiy asoslangan yangiliklar, taklif etilayotgan strategik boshqaruv texnologiyalari, modellar, ilmiy muaomalaga kiritilayotgan yangi ma'lumotlar, tahlillar, xulosa va tavsiyalar oliy ta'lim muassasalarining ta'lim-tarbiya maqsadi va vazifalariga mos kelishi zarur. Oliy ta'lim tashkilotlarida strategik boshqaruvni joriy etish tizimiga doir tajriba-sinov ishlari o'quv reja va dasturlar, o'quv-metodik ta'minot va pedagoglar kasbiy kompetentligini oshirish, ta'lim sifati monitoringi tizimlarini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan tadqiqot farazlarini asoslashga xizmat qiladi.

Oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvni tizimli islohotlar sharoitida faoliyat ko'rsatayotgan davrda pedagogik tajriba-sinov uchun bir vaqtda faoliyat yuritayotgan ikkita guruhni tajriba va nazorat guruhi sifatida tanlab olish lozim. Agar tahlilning maqsadi oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvning natijalarini baholashdan iborat bo'lsa, nazorat guruhi sifatida oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvni an'anaviy usul bilan baholash qaraladi.

Tajriba-sinovlarning maqsadi oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvni joriy etish tizimini boshqarish, jumladan, o'quv reja, dastur va darsliklarni zamonaviy yondashuvlar asosida takomillashtirish hamda joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirishdagi rolini ko'rsatish va matematik statistika metodlari vositasida baholashdan iborat.

Shuningdek, tizimli o'zgarishlar bosqichma-bosqich, uzluksiz va uzviylikda joriy etib borilganligi tufayli tajriba-sinov ishlarining asosiy vazifasi – oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv jarayoniga zamonaviy yondashuvni joriy etishning tashkiliy-metodik tizimini boshqarish mexanizmlariga kiritilgan o'zgarishlarning ta'lim sifatiga ta'sirini aniqlashdan iborat.

Tajriba-sinov ishlarining asosiy farazi – oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv jarayoniga zamonaviy yondashuvni joriy etishning tashkiliy-metodik tizimini boshqarishda ta'lim menjmenti fanining talablari asosida, ya'ni o'quv-tarbiya jarayonini takomillashtirilgan o'quv reja, dastur va darsliklar, o'quv-metodik resurslarni joriy etishni metodik qo'llab-quvvatlash asosida tashkil etish orqali ta'lim sifatining oshishini ta'minlaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Bu borada, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 6-iyuldagi "2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-165-son Farmoni tasdiqlandi. Unga ko'ra, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi hamda Innovatsion rivojlanish vazirligi bilan birgalikda yetakchi xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda "Innovatsion menejment", "Loyiha boshqaruvi", "Tijoratlashtirish", "Intellectual mulkni boshqarish" yo'nalishlari bo'yicha o'quv dasturlarini ishlab chiqish va 2022–2023-o'quv yilidan boshlab tegishli oliy ta'lim muassasalarida joriy qilish vazifasi belgilangan ^[1].

Ta'kidlash joizki, bu borada xorijiy olimlar M.Meskon, M.Albert, F.Xedourining fikricha, boshqaruv sifati tashkilotning faoliyati natijalari hamda ularga erishish yo'llari va vositalarini tanlab olishni belgilab beradi. Tashkilot oldida turgan vazifalarni samarali hal qilish uchun yaxshi tashkil etilgan va o'zaro uyg'unlikdagi jamoa zarur bo'ladi. Bunda uning har bir a'zosi o'z ishini biladi va uni bajaradi, bir maromda, uzilishlarsiz ishlaydi hamda muammolarning ko'pchiligini nizolarsiz hal qiladi, yakuniy natijalardan manfaatdor bo'ladi ^[2].

Rahbariyatning bosh vazifasi – bu eng kam sarf-xarajatlar va eng qisqa muddatlarda tashkilot oldida turgan maqsadlarga erishishdir, deb hisoblaganlar. Bu vazifani hal qilishda M.Meskon, M.Albert, F.Xedouri, R.Daft hamda V.Vesninlarning fikriga ko'ra, menejment nazariyasi va amaliyoti to'rtta asosiy funksiyalar negiziga quriladi ^[3, 4].

M.Axmedov "fikrimizcha, "Boshqaruvning zamonaviy yondashuvlariga muvofiq sifatni ta'minlash: maqsadni belgilash, rejalashtirish, usul va vositalarni tanlash, monitoring va baholash, tahlil va korreksiya ketma ketligida amalga oshiriladi. Ushbu ketma ketlikning asosiy bo'g'ini bo'lgan samarali monitoring va baholashni amalga oshirmay turib ta'lim jarayoni va butun ta'lim tizimining sifatini samarali boshqarish imkoniyati mavjud emas, muassasada sifatni ta'minlashda boshqaruv subyektlari doimiy ishonchli axborotlarga ehtiyoj sezadi", deb hisoblaydi ^[5].

U.Inoyatovning fikricha, ta'lim tizimini boshqarish darajasi va yo'nalishlariga ko'ra farqlanadi. Jumladan:

- 1) darajasiga ko'ra – umumdavlat, tarmoqlararo, tarmoq, mahalliy va umumiy ta'lim maktablarining ichki boshqaruvi;
- 2) yo'nalishlariga ko'ra – tashkiliy, tizimli, mazmunli, kadrlar masalasi nuqtayi nazaridan va metodik ^[6].

R.Djurayev “monitoring – ta’lim tizimi yoki uning alohida elementlari to’g’risida asosli xulosalar chiqarish, xoxlagan vaqtda uning holatini baholash va tahlil qilish imkonini beruvchi ma’lumot bilan ta’lim tizimi boshqaruvini ta’minlash maqsadida axborot yig’ish, qayta ishlash, saqlash va tarqatish”, deb ta’riflaydi [7].

F.Teylor va F.Gilbert birinchi bo’lib ilmiy boshqarish konsepsiyasini ishlab chiqishgan va uning asosiga ilmiy metodlar va texnologik standartlarni, mutaxassislarni ularning qobiliyatlarini hisobga olgan holda tanlab (ishga) olish tamoyillarini, ularning ta’limi va rivojlanganligining munosib darajasini ta’minlash, mutaxassislarning ish beruvchilar bilan psixologik jihatdan mos kelishini hamda hamkorligi va kooperatsiyasini, mutaxassislarning mehnati va ishlab chiqarish vositalaridan ratsional foydalanishni qo’yganlar [8, 9].

M.Guslova, R.Daft, F.Druker, V.Zligostev, A.Kravchenko, F.Teylor, M.Uorner, O.Xijinskayalar boshqaruv ilmi shakllanishining davomi G.Emerson nomi bilan bog’lashgan, u mehnat faoliyatini ratsionallashtirishga, mehnat mahsulдорligini oshirishga, korxonada ijtimoiy munosabatlarni me’yorlashtirish, tashkil etish va yo’lga qo’yish orqali erishishga urinib ko’rgan [10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18].

R.Daft, F.Druker, V.Zligostev, A.Kravchenko, F.Teylor, M.Uorner, G.Emerson, G.Fordlar XX asrning birinchi yarmida boshqarishning tashkilotchilik faoliyati mazmunini universal tamoyillar asosida o’rgangan neoklassik (ma’muriy) maktabi ilmiy qiziqishlar predmetiga aylandi. Uning rivojlanishi ma’muriy boshqarishning tamoyillari va funksiyalarini ishlab chiqqan A.Fayolning faoliyati bilan bog’liq. Xususan, tadqiqotchi boshqaruvchilik faoliyatini alohida tadqiqot obyekti sifatida ajratish zarurligini isbotlagan hamda tashkilotning rasmiy strukturasi ahamiyatini ko’rsatib bergan. A.Fayol tashkilotni tashkil etish tizimini rag’batlantirish, nazorat qilish, muvofiqlashtirish kabi asosiy boshqaruvni funksiyalaridan iborat jarayon sifatida o’rgangan [19, 20].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Strategik boshqaruv konsepsiyasiga muvofiq dastlabki nazorat bosqichidan keyin kutilmagan o’zgarishlarni hisobga olgan holda strategiyani amalga oshirishni boshqarish boshlanadi. Bu yerda yo’naltiruvchi nazorat usulidan foydalaniladi. Strategiya bajarildi, deb hisoblanganda olingan natijalar bo’yicha natijaviy nazorat amalga oshiriladi. Nazoratning bu turi qo’yilgan maqsad va vazifalarga erishish samaradorligini baholash va tahlil qilishga yo’naltirilgan. Ushbu tahlil natijalariga bog’liq holda strategik boshqaruv jarayoni yoki strategiyaga tuzatishlarni kiritish uchun “vazifalarni qo’yish” bosqichiga qaytadi yoki yangi strategik harakatni ishlab chiqish uchun rivojlanishning keyingi darajasiga o’tadi.

Oliy ta’lim muassasasining muvozanatlashtirilgan asosiy ko’rsatkichlari tizimi va uni qo’llash samaradorligini baholash mexanizmi asosida tajriba sinov ishlari o’tkazish asosida yakuniy xulosalar olish va natijalarni tahlil qilish ishlari olib borish rejalashtirildi.

Ushbu vazifalarni amalga oshirishda tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv (so’rovnomalar), test sinovlari va sotsiometrik metodlar (anketa, suhbat)lar asosida baholash ishlari olib borildi va oliy ta’lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimini baholash darajalari ishlab chiqildi.

Oliy ta’lim muassasalarida tajriba-sinov ishlari quyidagi bosqichlarda tashkil etildi:

- O’rganuvchi bosqich (2018–2019-o’quv yili);
- Asoslovchi bosqich (2019–2020-o’quv yili);
- Ta’kidlovchi bosqich (2020–2021-o’quv yili).

O’rganuvchi bosqich (2018–2019-o’quv yillar)ning asosiy maqsadi oliy ta’lim muassasalari reytingini aniqlash tartibi to’g’risidagi Nizomga asosan reytingni aniqlash mezonlarini o’rganib chiqish va ularning indikatorlarini tahlil qilishdan iborat bo’ldi. Ushbu maqsadni amalga oshirishda quyidagi vazifalar amalga oshirildi:

- reytingni aniqlovchi ko’rsatkichlarni o’rganish va tahlil qilish;
- ko’rsatkichlar indikatorlarini aniqlash va ularni ajrata bilish;
- baholash metodologiyasi va uning o’lchovlarini tahlil qilish;
- har bir ko’rsatkichlar asosida hisoblash formulalarini aniqlash va tahlil qilish.

Asoslovchi bosqich (2019–2020-o’quv yillar)ning asosiy maqsadi aniqlangan ko’rsatkichlarni, baholash metodologiyasi va hisoblash formulalari asosida ta’lim muassasasiga joriy etishning imkoniyatlari va uning oshiruvchi ta’lim xizmatlarini nazorat qilishning samarali tizimini yaratishdan iborat bo’ldi. Ushbu bosqichda quyidagi ishlar amalga oshirildi:

- indikatorlar va ularning ta’limni oshirish imkoniyatlari aniqlashtirildi;
- har bir indikatorda yuqori ko’rsatkichlarga ega bo’lishni ta’minlovchi mezonlar alohida ajratildi;
- ta’lim xizmatlarini nazorat qilishning elektron tizimi ishlab chiqildi va reytingni hisoblash jarayoniga tatbiq etildi.

Ta'kidlovchi bosqichning (2020–2021-o'quv yili) asosiy maqsadi joriy yilgi reyting ko'rsatkichlarini hisoblash jarayonida ishlab chiqilgan elektron tizimdan foyladanish samaradorligini aniqlashdan iborat bo'ldi. Ta'kidlovchi bosqichda quyidagi vazifalar amalga oshirildi:

- elektron tizim (elektron boshqaruvning kompleks tizimi)ni amaliyotga joriy etuvchi obyektlar aniqlashtirildi;
- ta'lim monitoringini olib boruvchi tizim tajriba-sinovdan o'tkazildi va tajriba-sinov natijalari matematik statistik usullar orqali tekshirildi va xulosalar chiqarildi.

O'rganuvchi bosqichda oliy ta'lim muassasalari reytingini aniqlash tartibi to'g'risidagi Nizomga ilova qilib berilgan ko'rsatkichlar to'liq o'rganilib, tahlil qilindi.

OTM strategik boshqaruv asosida professor-o'qituvchilarning faoliyatlari bo'yicha tajriba-sinov ishlari o'tkazildi. Bunda asosiy e'tibor OTMning strategik boshqaruvi asosida professor-o'qituvchilarning faoliyatlariga qaratildi.

OTMlarining strategik boshqaruv samaradorligini aniqlash maqsadida oliy ta'lim muassasalari reytingini aniqlash ko'rsatkichlari va indikatorlarini bajarishda professor-o'qituvchilarning faoliyatlarini baholash maqsadida yuqori, o'rta va past ko'rsatkich darajasiga ega bo'lgan indikatorlar ishlab chiqildi.

Yuqori daraja – oliy ta'lim muassasalari reytingi ko'rsatkichlarida to'liq ishtirok etgan va yuqori natijalarga ega bo'lgan professor-o'qituvchilarning takomillashgan faoliyati.

O'rta daraja – oliy ta'lim muassasalari reytingi ko'rsatkichlarida to'liq ishtirok etgan va o'rta natijalarga ega bo'lgan professor-o'qituvchilarning takomillashgan faoliyati.

Past daraja – oliy ta'lim muassasalari reytingi ko'rsatkichlarida qisman ishtirok etgan va past natijalarga ega bo'lgan professor-o'qituvchilarning takomillashgan faoliyati.

Tajriba-sinov va nazorat guruhlarida jami 161 nafar professor-o'qituvchilar ishtirok etdilar. Shundan tajriba-sinov guruhlariga 81 nafar hamda nazorat guruhlariga 80 nafardan professor-o'qituvchilari tanlab olindi.

Tajriba-sinov ishlarida oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimini takomillashtirishga qaratilgan fanni o'qitish bo'yicha talabalar o'rtasida ham natijalar olindi. Bunda yuqorida tanlab olingan OTMlaridan 372 nafar talabalar ishtirok etdi. Bu talabalar tajriba va nazorat guruhlariga ajratilib, ularda mos ravishda 187 va 185 nafar talabar ishtiroki ta'minlandi. Tadqiqot ishida oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimini takomillashtirish maqsadida talabalarga ta'lim menejmenti fani o'qitildi va ularning shu fan bo'yicha baholash natijalari olindi. Tanlab olingan guruhlarda nazariy mashg'ulotlar har ikkala tajriba-sinov va nazorat guruhlarida ishlab chiqilgan dasturlar asosida olib borilgan bo'lsa, amaliy mashg'ulotlar esa nazorat guruhida an'anaviy, tajriba-sinov guruhlarida esa muallif taklif etayotgan metodika bo'yicha o'tkazildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

OTM professor-o'qituvchilarining o'z ish faoliyatlari bo'yicha hamda talabalarining ta'lim menejmenti fani bo'yicha tajriba-sinov ishlarida ishlab chiqilgan metodikasi samaradorligining miqdoriy mezonlari bo'lib quyidagilar tanlandi hamda Styudent mezoni yordamida tahlil qilindi.

x_i – tajriba-sinov guruhiga mos keladigan baholar. $i = \overline{1,3}$, y_i – nazorat guruhiga mos keluvchi baholar. $\bar{x}$ va $\bar{y}$ – tajriba va nazorat guruhlarida uchun mos keladigan o'rtacha arifmetik qiymatlar formulalari.

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i n_i}{n}; \bar{y} = \frac{\sum y_i m_i}{m} \quad (1)$$

Bu yerda: x_i, y_i – 3, 4, 5 qiymatli baholarni mos ravishda qabul qiladi.

n, m – tajriba va nazorat guruhidagi professor-o'qituvchilar soni.

n_i, m_i – mos baholarga nisbatan professor-o'qituvchilar soni.

O'quv jarayoni samaradorligini baholovchi o'rtacha qiymat tajriba va nazorat guruhlarida baholarining o'rtacha arifmetik qiymatlari nisbatidir, ya'ni samaradorlik koeffitsiyenti quyidagicha olindi:

$$\eta = \frac{\bar{x}}{\bar{y}} \quad (2)$$

O'rtacha kvadratik og'ish kattaliklari:

$$S_x^2 = \frac{1}{n} \sum_i n_i \cdot (x_i - \bar{x})^2; S_y^2 = \frac{1}{m} \sum_i m_i \cdot (y_i - \bar{y})^2 \quad (3)$$

Standart og'ish kattaliklari:

$$S_x = \sqrt{S_x^2} \quad ; \quad S_y = \sqrt{S_y^2} \quad (4)$$

O'rtacha qiymatlarni aniqlash ko'rsatkichi:

$$C_x = \frac{S}{\sqrt{n} \cdot \bar{x}} \cdot 100 \quad \% \quad ; \quad C_y = \frac{S}{\sqrt{m} \cdot \bar{y}} \cdot 100 \quad \% \quad (5)$$

Bosh to'plamning noma'lum o'rta qiymatlari uchun ishonch oraliqlari:

$$a_x \in \left[\bar{x} - \frac{t}{\sqrt{n}} \cdot S_x; \bar{x} + \frac{t}{\sqrt{n}} \cdot S_x \right], \quad a_y \in \left[\bar{y} - \frac{t}{\sqrt{m}} \cdot S_y; \bar{y} + \frac{t}{\sqrt{m}} \cdot S_y \right] \quad (6)$$

Bu yerda t – normallashtirilgan chetlanish ishonch ehtimoli R asosida aniqlanadi. Bunda $R = 0,95$ da $t = 1,96$ ga teng.

Biz o'rtacha qiymatlar tengligi haqidagi $H_0: a_x = a_y$ farazni ilgari surib, unga qarama-qarshi $H_1: a_x \neq a_y$ ekanligini yuqoridagi ma'lumotlar asosida Student-Fisher statistikasi orqali tekshiramiz.

$$T_{m_1 n} = \frac{|\bar{y} - \bar{x}|}{\sqrt{\frac{S_x^2}{n} + \frac{S_y^2}{m}}} \quad (7)$$

Agar $T > T_r = t$ bo'lsa, N_0 faraz rad etilib, N_1 faraz qabul qilinadi.

Biz quyida ushbu formulalarga asosanib, hisob ishlarini olib boramiz va ularni tahlillarini keltiramiz.

Endi tajriba-sinov ishlari bo'yicha natijalarning tahlillarini keltiramiz:

Professor-o'qituvchilarning tajriba sinov ishlaridagi statistik tahlil natijalari quyidagi jadvalda keltirildi (1-jadval).

1-jadval: Professor-o'qituvchilarning tajriba sinov ishlaridagi statistik tahlil natijalari

Ta'lim muassasalari			Toshkent davlat pedagogika universiteti	Buxoro davlat universiteti	Farg'ona davlat universiteti	Jami
O'rtacha arifmetik qiymat ($\bar{x}, \bar{y}$)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	3,61	3,48	3,46	3,52
		Nazorat guruhida	3,59	3,46	3,48	3,51
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	4,21	4,12	4,14	4,16
		Nazorat guruhida	3,63	3,54	3,59	3,59
Samaradorlik ko'rsatkichi η	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	1	1,01	1	1
		Nazorat guruhida				
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	1,16	1,16	1,15	1,16
		Nazorat guruhida				
O'rtacha qiymat standart xatolik (S_x, S_y)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	0,52	0,41	0,46	0,47
		Nazorat guruhida	0,46	0,4	0,47	0,45
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	0,6	0,51	0,62	0,58
		Nazorat guruhida	0,46	0,4	0,54	0,47
Aniqlanish ko'rsatkichi (S_x, S_y)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	0,04	0,04	0,04	0,02
		Nazorat guruhida	0,02	0,02	0,02	0,02
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	0,03	0,03	0,04	0,02
		Nazorat guruhida	0,02	0,02	0,02	0,02

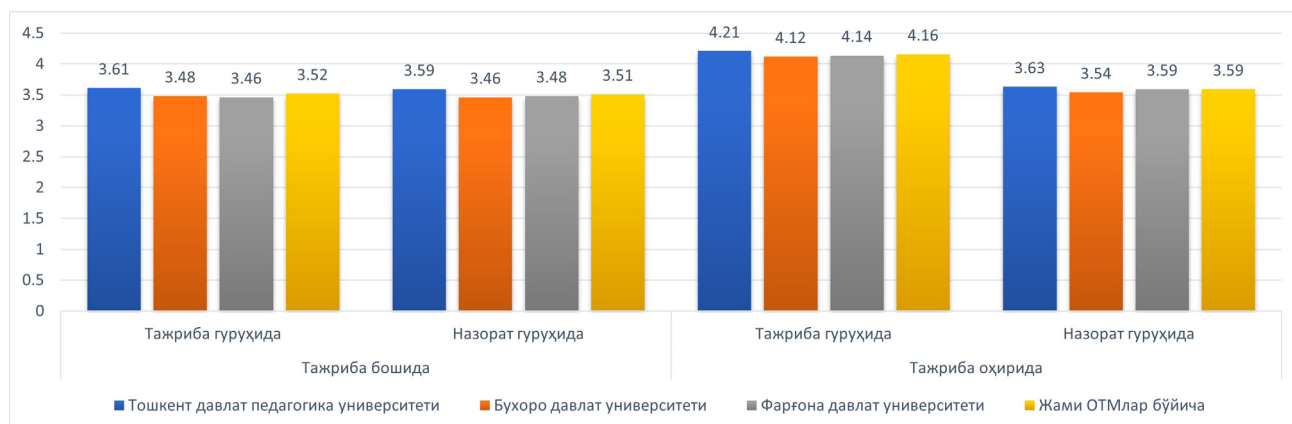

O'rtacha qiymat ishonch oralig'i a_x, a_y	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	3,41	3,32	3,29	3,42
			3,8	3,64	3,64	3,62
		Nazorat guruhida	3,42	3,3	3,31	3,41
			3,76	3,62	3,66	3,61
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	3,99	3,92	3,91	4,03
			4,44	4,32	4,37	4,29
		Nazorat guruhida	3,62	3,53	3,59	3,58
			3,8	3,69	3,8	3,69
Styudent statistikasi (T)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	0,11	0,16	0,14	0,08
		Nazorat guruhida				
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	4,09	4,53	3,51	6,91
		Nazorat guruhida				
Ko'rsatkichlar xulosasi	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	N ₀ gipoteza qabul qilinadi	N ₀ gipoteza qabul qilinadi	N ₀ gipoteza qabul qilinadi	N ₀ gipoteza qabul qilinadi
		Nazorat guruhida	N ₀ gipoteza qabul qilinadi	N ₀ gipoteza qabul qilinadi	N ₀ gipoteza qabul qilinadi	N ₀ gipoteza qabul qilinadi
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	N ₁ gipoteza qabul qilinadi	N ₁ gipoteza qabul qilinadi	N ₁ gipoteza qabul qilinadi	N ₁ gipoteza qabul qilinadi
		Nazorat guruhida	N ₁ gipoteza qabul qilinadi	N ₁ gipoteza qabul qilinadi	N ₁ gipoteza qabul qilinadi	N ₁ gipoteza qabul qilinadi

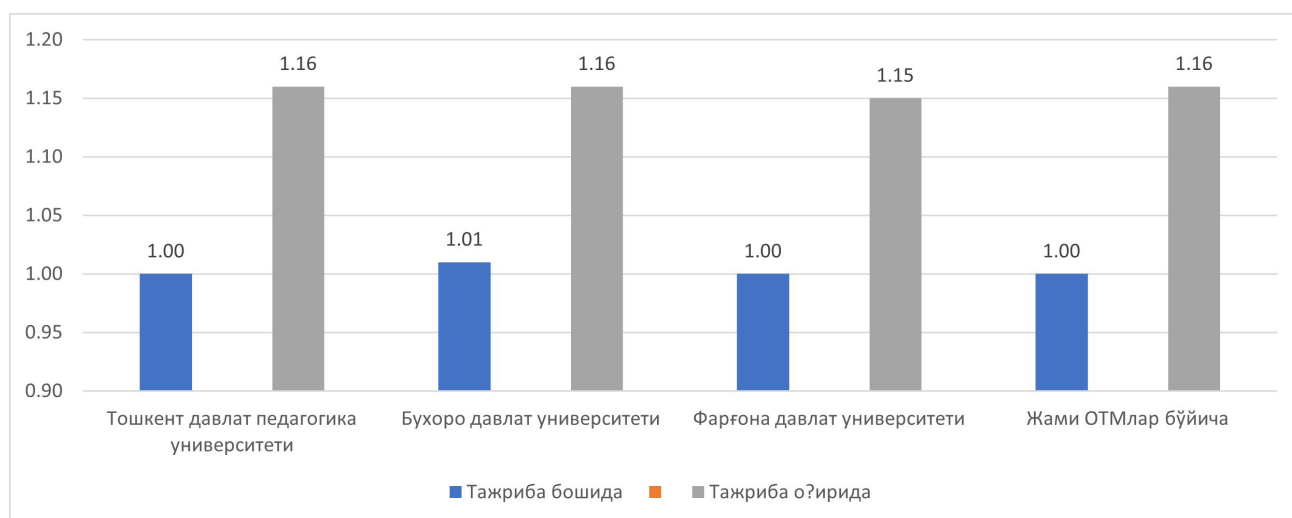
Biz har bir bosqich bo'yicha matematik hisob kitoblarni olib bordik. Endi ushbu natijalarga ko'ra, Styudent statistikasining yuqoridagi 7-formulasidan foydalanib tekshiramiz va xulosalar chiqaramiz.

Tajriba guruhi: $T_m > T_{0,96} = t = 1,96$ Demak, N₀ faraz rad etilib, N₁ faraz qabul qilinadi.

Nazorat guruhi: $T_n < 1,96$ bo'lib, N₀ faraz qabul qilinadi.

2-rasm: Professor-o'qituvchilarining foaliyat ko'rsatkichlari bo'yicha o'rtacha o'zlashtirish ko'rsatkichlari

3-rasm: Professor-o'qituvchilarining foaliyat ko'rsatkichlari bo'yicha samaradorligi

Tajriba-sinov ishlarida oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimini takomillashtirishga qaratilgan fanni o'qitish bo'yicha talabalar o'rtasida ham natijalar asosida statistik tahlil ishlari olib borildi va tahlil natijalari quyidagi jadvalda keltirildi (2-jadval).

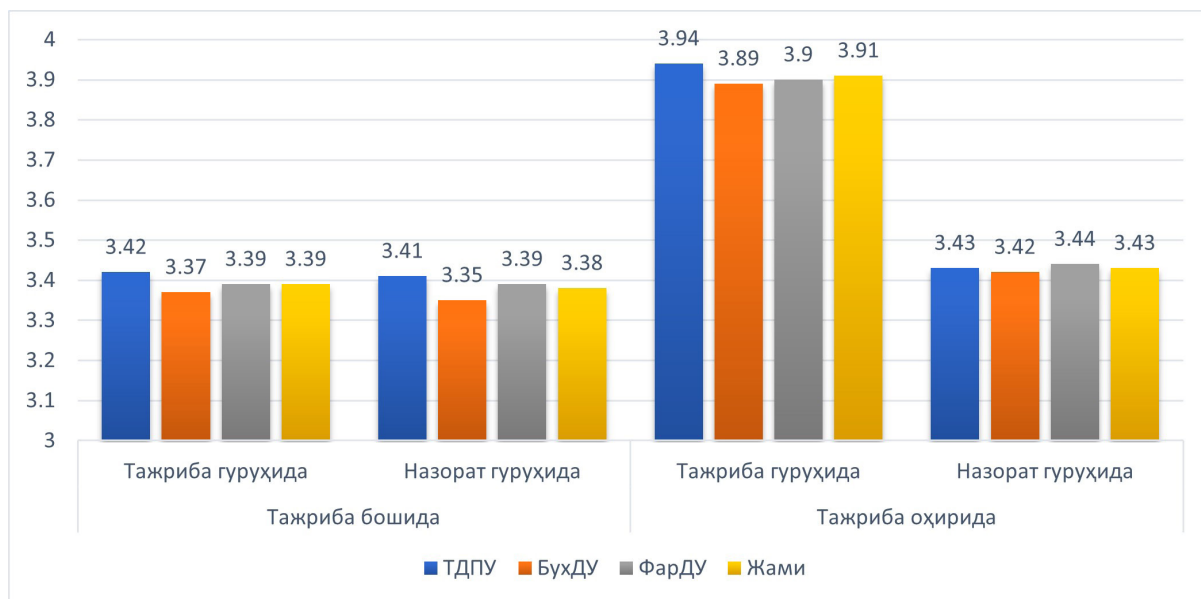
2-jadval: Talabalar o'rtasidagi statistik tahlil natijalari

Ta'lim muassasalari			TDPU	BuxDU	FarDU	Jami
O'rtacha arifmetik qiymat (x,y)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	3,42	3,37	3,39	3,39
		Nazorat guruhida	3,41	3,35	3,39	3,38
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	3,94	3,89	3,9	3,91
		Nazorat guruhida	3,43	3,42	3,44	3,43
Samaradorlik ko'rsatkichi η	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	1,00	1,00	1,500	1
		Nazorat guruhida				
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	1,15	1,14	1,14	1,14
		Nazorat guruhida				
O'rtacha qiymat standart xatolik (S_x , S_y)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	0,37	0,33	0,37	0,36
		Nazorat guruhida	0,34	0,33	0,33	0,33
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	0,42	0,45	0,44	0,44
		Nazorat guruhida	0,38	0,37	0,37	0,37
Aniqlanish ko'rsatkichi (S_x , S_y)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	0,02	0,02	0,02	0,01
		Nazorat guruhida	0,02	0,02	0,02	0,02
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	0,02	0,02	0,02	0,01
		Nazorat guruhida	0,02	0,02	0,02	0,02
O'rtacha qiymat ishonch oralig'i ax, ay	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	3,33	3,28	3,3	3,34
			3,51	3,45	3,48	3,44
		Nazorat guruhida	3,33	3,27	3,3	3,34
			3,49	3,44	3,47	3,43
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	3,83	3,78	3,79	3,85
			4,04	4	4,01	3,97
		Nazorat guruhida	3,42	3,42	3,43	3,42
			3,52	3,51	3,53	3,48
Styudent statistikasi (T)	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	0,15	0,18	0	0,18
		Nazorat guruhida				
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	7,13	6,38	6,35	11,45
		Nazorat guruhida				
Ko'rsatkichlar xulosasi	Tajriba boshida	Tajriba guruhida	N_0 gipoteza qabul qilinadi	N_0 gipoteza qabul qilinadi	N_0 gipoteza qabul qilinadi	N_0 gipoteza qabul qilinadi
		Nazorat guruhida				
	Tajriba oxirida	Tajriba guruhida	N_1 gipoteza qabul qilinadi	N_1 gipoteza qabul qilinadi	N_1 gipoteza qabul qilinadi	N_1 gipoteza qabul qilinadi
		Nazorat guruhida				

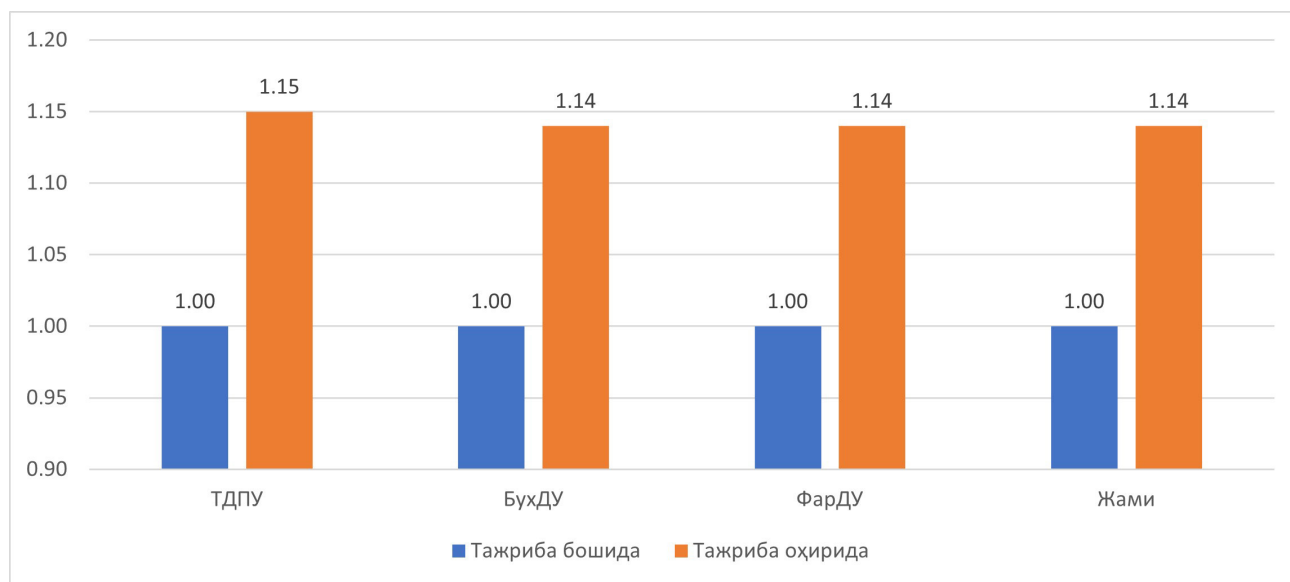
Biz har bir bosqich bo'yicha matematik hisob kitoblarni olib bordik. Endi ushbu natijalarga ko'ra, Styudent statistikasining yuqoridagi 7-formulasidan foydalanib tekshiramiz va xulosalar chiqaramiz.

Tajriba guruhi: $T_m > T_{0,96} = t = 1,96$ Demak, N_0 faraz rad etilib, N_1 faraz qabul qilinadi.

Nazorat guruhi: $T_n < 1,96$ bo'lib, N_0 faraz qabul qilinadi.

4-rasm: Talabalarining o'rtacha o'zlashtirish ko'rsatkichlari

5-rasm: Talabalarining samaradorlik ko'rsatkichlari

Tadqiqotimiz natijasida, barcha tajriba-sinov maydonchalari sifatida tanlab olingan OTM tajriba-sinov ishlari nihoyasida, tajriba guruhidagi professor-o'qituvchilarining o'zlashtirish ko'rsatkichi nazorat guruhiga nisbatan 1,16 (16%) yuqori ko'rsatkichga ega bo'ldi. Talabalarda esa bu ko'rsatkich 1,14 (14%) yuqori ko'rsatkichga ega bo'ldi. Bu esa olib borilgan tadqiqot ishining samarador ekanligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oliy ta'lim muassasasining muvozanatlashtirilgan asosiy ko'rsatkichlari tizimi va uni qo'llash samaradorligini baholash mexanizmi asosida tajriba sinov ishlarini o'tkazish asosida yakuniy xulosalar olish va natijalarni tahlil qilish ishlari, tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv (so'rovnomalar), test sinovlari va sotsiometrik metodlar (anketa, suhbat) asosida baholash ishlari olib borilgan va oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimini baholash darajalari ishlab chiqilgan. Tajriba-sinov ishlari olib borilgan OTMlari professor-o'qituvchilarining umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichlari tajriba-sinov guruhlarida qatnashgan 81 nafar professor-o'qituvchilarining o'zlashtirish ko'rsatkichlari tajriba boshida, yuqori 9 nafar (11,1 %), o'rta 29 nafar (35,7 %), past 43 nafar (53,1 %)ni tashkil qilgan bo'lsa, tajriba oxiriga kelib yuqori 31 nafar (38,3 %) 27,2 % ga, o'rta 32 nafar (39,5 %) 3,7 % ga oshgan, past 18 nafar (22,2 %) 30,9 % ga kamayganini ko'rsatgan. OTMlarda strategik

boshqaruv bo'yicha tajriba-sinov ishlari maqsad va vazifalarini tashkil etish bosqichlari, baholash mezonlari, o'zlashtirish ko'rsatkichlari asosida takomillashtirilgan. OTMlarda strategik boshqaruv bo'yicha tajriba-sinov ishlarining statistik tahlili, matematik hisob-kitoblar hamda Styudent statistikasi asosida professor-o'qituvchilar 16%ga va talabalarining samaradorlik ko'rsatkichi 14 %ga oshishiga erishilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 6-iyuldagi "2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-165-son Farmoni. lex.uz/docs/6102462
2. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1998.-704 с. С.315.
3. Дафт Р.Л. Менеджмент. 8-е изд. /Пер. с англ. Под ред. П.Мордвина. – СПб.: Питер, 2010. – 800 с.
4. Веснин В.Р. Стратегическое управление. Учебник. - М.: ТК. Велби, Изд-во Проспект, 2004. - 328 с.
5. Axmedov M.U. Umumta'lim maktab direktorlarining malakasini oshirishda ta'lim sifati monitoringini takomillashtirish: Dissertatsiya. ped. fan. nom. – Toshkent: "XTTRMXQTMOI", 2019. – 155 b. 15-B.
6. Иноятлов У.И. Теоретические и организационно-методические основы управления и контроля качества образования в профессиональном колледже: Дис. ... д-ра пед. наук. – Ташкент: "ИССПО", 2003. – 330 с.
7. Джураев Р.Х. Турғунов С.Т. Таълим менежменти. – Т.: Voris-Nashriyot, 2012. – 167 б.
8. Тейлор Ф.У. Принципы научного менеджмента. – М., 1991. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. – 03.06.2010. URL: <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/3631>
9. Гильберт Ф. Азбука научной организации труда и предприятий. Под ред. [и с предисл.] Р.С.Майзельса. Пер. [изд. перераб. К.Россан] Е.Г.Штейнберг, М.: "Вся Россия". Бюро стандартизации, 1923. 55 с.
10. Гуслова М.Н. Инновационные педагогические технологии: Учебное пособие для студентов / М.Н.Гуслова. – М.: ИЦ Академия, 2013. – 288 с.
11. Дафт Р.Л. Менеджмент. 8-е изд. /Пер. с англ. Под ред. П.Мордвина. – СПб.: Питер, 2010. – 800 с.
12. Друкер Ф. Задачи менеджмента в XXI веке: Пер. с англ.: М.: Издательский дом "Вильямс", 2004. – 272 с. С.33.
13. Злыгостев В.Ю. Управление по-японски. Особенности системы управления персоналом и мотивации труда в японском кадровом менеджменте на современных японских предприятиях: Изд. Академия Естествознания, 2016 ISBN 978-5-4472-5506-0
14. Кравченко А.И. История менеджмента 5-е изд. – М.: Академ. Проект: Трикста, 2005. – 506 с.
15. Тейлор Ф.У. Принципы научного менеджмента. – М., 1991. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. – 03.06.2010. URL: <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/3631>
16. Уорнер М. Классики менеджмента. / Пер. с англ. Под. ред. Ю.Н. Каптуревского. СПб.: Питер, 2001. – 1168 с.
17. Хижинская О.А. Общество и государство в Китае: XXXV научная конференция / Ин-т востоковедения; сост. и отв. Ред. Н.П.Свистунова. – М.: Вост. лит., 2005. – 311 с. - ISBN 5-02-018484-5 (в обл.). С. 230-233.
18. Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности// ISBN: 5-89563-006-5, М.: Бизнес-Информ, 1997. 158 с.
19. Уорнер М. Классики менеджмента. / Пер. с англ. Под. ред. Ю.Н. Каптуревского. СПб.: Питер, 2001. – 1168 с.
20. Файол А., Эмерсон Г., Тейлор Ф., Форд Г. Управление – это наука и искусство. Издательство: Республика, 1992. 322 с.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.